

МУЗИКОЗНАВЧІ СТУДІЇ

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.1.11.2025.12-25>

УДК 78.06;78.072(045)

Ганна Едуардівна ОВЧАРЕНКО,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Київська муніципальна академія

естрадного та циркового мистецтв,

Київ, Україна,

e-mail: anna.ovcharenko@kmaesm.edu.ua,

ORCID: 0000-0001-8648-6694

Світлана Валеріївна ЗАРЯ,

кандидат мистецтвознавства, доцент,

Київська муніципальна академія

естрадного та циркового мистецтв,

Київ, Україна,

e-mail: s.zarya@kmaesm.edu.ua,

ORCID: 0000-0001-8047-7068

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА З ЕСТРАДНИМ ВОКАЛІСТОМ

Анотація. У статті розглянуто специфіку професійної взаємодії концертмейстера з естрадним вокалістом як окремого напрямку сучасної виконавської та педагогічної практики. У статті комплексно проаналізовано специфіку взаємодії концертмейстера з естрадним вокалістом як окремий напрям концертмейстерської діяльності, що має суттєві відмінності від класичної вокальної практики. Проаналізовано адаптацію акомпанементу до виконання твору з мікрофоном, необхідність імпровізаційної гнучкості, участь у створенні

сценічного образу та художньої інтерпретації твору. Окрема увага приділена роботі над кавер-версіями як особливому виду творчого партнерства, де концертмейстер і вокаліст виступають як співавтори оновленої музичної форми. У результаті дослідження сформульовані методи ефективної взаємодії між естрадним вокалістом і концертмейстером, а також запропоновано рекомендації щодо вдосконалення професійної майстерності концертмейстерів, що працюють в естрадному напрямі, розглянуті основні вимоги до концертмейстера в роботі з естрадним вокалістом, визначено ключові навички та особистісні якості, що забезпечують ефективну спільну діяльність. У сучасному музичному просторі роль концертмейстера зазнає значної трансформації, що зумовлено розширенням жанрових меж та активним проникненням естрадного вокалу у виконавську та освітню практику. Традиційна академічна модель акомпанементу, в якій концертмейстер виконує переважно допоміжну функцію у підтримці вокаліста, вже не охоплює усі аспекти взаємодії у рамках естрадного жанру. Натомість виникає потреба в універсальному фахівцеві, який поєднує в собі навички акомпаніатора, аранжувальника, імпровізатора й художнього співторця. Незважаючи на те, що дослідження сучасного українського музичного мистецтва, зокрема – естрадного, в останні десятиліття значно поживались, досі відчувається брак наукових робіт, присвячених особливостям роботи концертмейстера з естрадним вокалістом.

Ключові слова: концертмейстер, естрадний вокал, звукова апаратура, акомпанемент, кавер-версія, імпровізація, креативність, музичне мистецтво, співпраця.

Вступ. Сучасна музично-виконавська практика відзначається дедалі більшою жанровою розмаїтістю та стиранням меж між академічною та популярною музикою.

У цьому контексті професійна діяльність концертмейстера зазнає якісних змін, зумовлених необхідністю адаптації до нових виконавських форматів, зокрема – до співпраці з естрадними вокалістами. На відміну від академічного вокалу, де акомпанемент суворо регламентований нотним матеріалом, в естрадній музиці концертмейстер часто має значну свободу в трактуванні музичного тексту, а іноді – виступає як рівноправний креативний партнер сучасного естрадного вокаліста. Робота концертмейстера в естрадному жанрі є надзвичайно багатогранною та вимагає від фахівця не лише високого рівня виконавської майстерності, а й розвиненого естетичного чуття, гнучкості, стилістичної обізнаності та комунікативних навичок. Актуальність теми зумовлена зростанням популярності естрадного вокалу в мистецьких закладах освіти та на сценічному просторі, що вимагає відповідної методичної та професійної підготовки фахівців акомпаніаторської сфери. Недостатня кількість фахових досліджень, присвячених саме естрадному напрямку у концертмейстерській діяльності, створює наукову нішу для глибшого аналізу цієї проблематики.

Постановка проблеми. Концертмейстерська діяльність традиційно розглядається в контексті академічного вокалу, де сформовані сталі підходи до взаємодії між вокалістом та акомпаніатором. Водночас розвиток популярної музики, зокрема естрадного співу, відкриває нові виконавські горизонти, які потребують перегляду усталених методик та форм взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика творчої взаємодії концертмейстера з вокалістом рідко знаходить відображення у наукових працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. У поодиноких дотичних роботах концертмейстерська діяльність розглядається як самостійна форма музично-виконавської

практики, що передбачає не лише високий рівень володіння інструментом, а й здатність до гнучкої адаптації, емоційного резонансу та активної творчої співпраці з вокалістом. Значну увагу приділено методичним аспектам роботи в академічному вокальному жанрі. Зокрема, у деяких працях проаналізовано психолого-педагогічні засади співпраці з вокалістом, акцентується важливість розвитку комунікативних навичок концертмейстера, його здатності до спільної інтерпретації музичного матеріалу, врахування індивідуальних особливостей співака. Проте, попри наявність ґрунтовних досліджень у царині академічного виконавства, питання специфіки роботи концертмейстера з естрадним вокалістом досі лишається недостатньо вивченим. Поодинокі дослідники звертають увагу на потребу адаптації традиційної концертмейстерської підготовки до вимог сучасного естрадного мистецтва. Зокрема, йдеться про необхідність оволодіння естрадною стилістикою, володіння імпровізаційними навичками, знанням специфіки мікрофонної техніки та сценічної подачі матеріалу.

Е. Афанасьєва [1] розглядала методичні особливості роботи концертмейстера з студентами-музикантами у вищих мистецьких навчальних закладах. І. Белова [2] приділила увагу творчим взаємовідносинам вокаліста й концертмейстера в контексті українського виконавства.

Таким чином, беззаперечною є актуальність подальшого дослідження особливостей роботи концертмейстера в естрадному жанрі, що й зумовило вибір теми даної наукової розвідки.

Мета статті – визначення особливостей професійної взаємодії концертмейстера з естрадним вокалістом, а також виявлення вимог до виконавської, комунікативної та стилістичної підготовки концертмейстера в умовах сучасного музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Естрадне вокальне мистецтво характеризується широким жанровим спектром (джаз, поп, рок, соул, блюз тощо), що потребує від концертмейстера не лише технічної майстерності, а й глибокого розуміння стилістичних особливостей виконуваного матеріалу. На відміну від академічного репертуару, де переважає точне слідування нотному тексту, в естрадному жанрі вагоме місце посідають імпровізація, свобода ритмічного фразування, індивідуальна інтерпретація вокаліста. Це вимагає від концертмейстера вміння підлаштовуватися до манери виконання співака у реальному часі, залишаючись при цьому повноцінним учасником музичного процесу. Суттєвою відмінністю естрадного виконання є активне використання звукового обладнання. Спів у мікрофон докорінно змінює як звукову природу голосу, так і динаміку сценічної взаємодії між вокалістом та концертмейстером. У традиційній академічній школі вокалу акустичне звучання формується виключно природними засобами, в той час як мікрофон додає новий вимір – підсилення та обробку звуку, його тембральне забарвлення за допомогою реверберації, компресії тощо. Це вимагає від концертмейстера не лише володіння інструментом, а й орієнтації у звуковому балансі сцени, тембрових особливостях електронного звуку та вмінні коригувати динаміку виконання відповідно до налаштувань мікрофона.

Крім того, спів у мікрофон часто передбачає більшу свободу руху і варіативність інтерпретації, включаючи імпровізаційні вставки, зміну ритмічної структури або агогіки в реальному часі. У таких умовах концертмейстер повинен володіти не тільки гнучкістю у грі, але й високим рівнем концентрації, слуховою чутливістю та вмінням розуміти виконавця буквально по диханню або жесту. Особливе значення має попереднє узгодження темпів,

вступів, пауз, рівня звукового балансу. Підготовка до виступу з мікрофоном вимагає репетицій в умовах, максимально наближених до концертних, із застосуванням реального звукопідсилення, що дозволяє концертмейстеру адаптувати свою гру до особливостей звучання інструмента в підсиленому просторі. Таким чином, спів у мікрофон висуває до концертмейстера нові вимоги, що стосуються як технічного володіння інструментом, так і здатності до психологічної підтримки, творчої взаємодії та розуміння сучасних сценічних технологій. Також концертмейстер повинен враховувати акустичні особливості сцени, специфіку звукового балансу, зокрема за умов підключення електронних інструментів чи використання фонограми. У таких ситуаціях виникає потреба в тісній співпраці з звукорежисером, що є додатковим компонентом професійної компетентності.

Варто зазначити, що ефективна співпраця між естрадним вокалістом та концертмейстером ґрунтується на взаємному довірі, комунікативній відкритості, гнучкості мислення та емоційній чутливості. Особливої уваги потребує процес спільної репетиційної роботи, де важливо не лише відпрацювати точність інтонаційно-ритмічного рисунку, а й створити єдину художню концепцію виступу. При цьому концертмейстер повинен не лише «супроводжувати», а й активно формувати музичне середовище, зберігаючи при цьому баланс між особистим виконавським баченням і стилістикою вокаліста.

Однією з ключових компетенцій концертмейстера, що працює з естрадним вокалістом, є здатність до експресивного, іноді навіть сценічно-акторського виконання. Це дозволяє досягти глибшої емоційної взаємодії з вокалістом та глядацькою аудиторією. У цьому контексті важливим є розвиток таких навичок, як сценічна виразність, артистизм, вміння розуміти артикуляційні та

мімічні сигнали виконавця, швидко реагувати на зміни в його інтерпретації.

Таким чином, робота концертмейстера з естрадним вокалістом вимагає від нього комплексної підготовки, що поєднує високий рівень володіння інструментом, глибоке розуміння естрадної стилістики, комунікативну гнучкість та сценічну виразність. Успішна взаємодія в цій сфері є запорукою якісного художнього результату та професійного зростання обох учасників творчого процесу.

Основна проблема роботи концертмейстера з естрадним вокалістом полягає у недостатній увазі до специфіки естрадного жанру. Це і взаємодія концертмейстера з академічними вокалістами, не виокремлюючи особливостей співпраці саме з естрадними виконавцями (ритмічна свобода, мікрофонна техніка, стилістика тощо, яка притаманна саме роботі з естрадним вокалістом). Також, це відсутність практичних прикладів – обговорення не підкріплене аналізом реальних ситуацій із концертної чи педагогічної практики. Недостатнє врахування імпровізаційного компоненту – коли естрадний вокал часто включає імпровізацію, варіації мелодії, фразування, що вимагає від концертмейстера високої гнучкості. Про ігнорування психологічного аспекту співпраці можна говорити, коли коли робота з творчими особистостями, як естрадні вокалісти, потребує особливої психологічної підготовки та комунікативних навичок та низький рівень актуалізації новітніх технологій – коли рідко згадується про використання цифрових інструментів, акустичних систем або програмного забезпечення для репетицій або виступів.

Н. Павлюк, О. Шахрай, З. Богдан стверджували що, «концертмейстерська сфера музикування передбачає володіння, як усім арсеналом професійної майстерності, так і безліччю додаткових умінь: звичка організувати партитуру,

«вибудувати вертикаль», виявити індивідуальну специфіку голосу соліста, забезпечити живу пульсацію музичної тканини, дати диригентську сітку. Гарний концертмейстер повинен мати загальну музичну обдарованість, гарний музичний слух, уяву, вміння охопити образну сутність і форму твору, артистизм, здатність образно, натхненно втілити задум автора в концертному виконанні. Концертмейстер має навчитися швидко освоювати музичний текст і одразу відрізнити суттєве від менш важливого» [3]. До практичних рекомендацій роботи концертмейстера з естрадним вокалістом можна віднести як основні такі: регулярно слухати різні естрадні стилі для розширення музичного кругозору, вивчати базові принципи джазової та поп-гармонії, працювати над розвитком ритмічного чуття та відчуття «groove» (**англ. Groove**), тобто ритму в музиці. Також дослідники говорять про те, що грув – це «ритмічний шар» або «інтуїтивне відчуття», яке виникає при ретельно вивіреному ритмі. Слово часто використовується при описі музики, під яку хочеться рухатися, танцювати («грувити»), тренувати імпровізаційні навички у парі з вокалістом, виконувати пісні в різних варіантах (акустично, з фонограмою, у дуеті з інструментами) та практикувати сценічні репетиції з рухом, світлом, емоційною мімікою. Естрадний вокал відзначається підвищеною емоційністю, елементами імпровізації, використанням нестандартних технік дихання, а також яскраво вираженою індивідуальністю артиста. У таких умовах традиційна роль концертмейстера вимагає трансформації – від пасивного акомпаніатора до активного креативного партнера, здатного реагувати на зміну музичної ситуації та стилістичних запитів виконавця.

Як стверджувала Е. Афанасьєва, «Концертмейстеру важливо відчувати специфіку ансамблю зі співаком, за допомогою мелодії і поетичного тексту розкривати зміст

твору, враховувати органічні паузи, особливості дихання співака і пов'язаної з ними тривалості нот, знати закони будування вокальної фрази – її логіки, виразної вимови слова у співі» [1].

І. Белова стверджувала що «Акомпанемент – фундамент, на якому базується сольна партія. Якщо «фундамент» буде не певним, не стійким, то і вся «будівля» твору похитнеться, зруйнується» [2].

Окремим напрямом у творчій взаємодії концертмейстера та естрадного вокаліста є підготовка та виконання кавер-версій пісень (кавер – авторська музична композиція у виконанні іншого музиканта чи колективу). На відміну від традиційного академічного репертуару, кавери передбачають значно вищий рівень творчої свободи, імпровізаційності та інтерпретаційної гнучкості. У цьому контексті роль концертмейстера суттєво трансформується: він постає не лише як акомпаніатор, а як співавтор художньої концепції твору. Робота над кавером вимагає від концертмейстера таких компетентностей, як вміння адаптувати гармонічну, ритмічну та стилістичну структуру пісні до індивідуальних особливостей вокаліста. Також важливою складовою є здатність імпровізувати та створювати варіативний акомпанемент, що відповідає сучасним естрадним стандартам, або гнучкість у роботі з тембровою палітрою та динамікою, зокрема в умовах мікрофонного озвучення. Головним аспектом є зазвичай активна участь у розробці сценічного образу та емоційного наповнення твору. Сам процес створення кавер-версії ґрунтується на детальному аналізі оригіналу, спільному обговоренні художнього задуму, а також на експериментальному доборі темпу, фактури та фразування. Особливу увагу приділяють пошуку нового звучання, яке дозволить відкрити пісню в іншому ракурсі, водночас зберігаючи її смислову цілісність. Таким чином, співпраця

вокаліста з концертмейстером у межах підготовки каверів стимулює розвиток виконавської самостійності, творчої ініціативи та сценічного мислення обох учасників творчого процесу. Це сприяє формуванню сучасної моделі взаємодії у галузі популярної музики, де концертмейстер є повноцінним партнером у сценічному діалозі. Кавер-версія – це не копія оригінального твору, а його нове прочитання, іноді – з кардинальною зміною стилістики, темпу, гармонії чи емоційного забарвлення. Для концертмейстера це завдання особливо складне і водночас надзвичайно креативне: він не лише супроводжує вокаліста, а й виступає аранжувальником, інтерпретатором і музичним режисером.

Незважаючи на актуальність теми, в українському музикознавстві питання співпраці концертмейстера з естрадним вокалістом залишається недостатньо дослідженим. Існує брак комплексних науково-практичних підходів до формування необхідних компетентностей у концертмейстерів, які працюють у сфері естрадного мистецтва.

Висновки. Отже, співпраця концертмейстера з естрадним вокалістом має низку специфічних особливостей, які суттєво відрізняють її від традиційної академічної вокальної практики. Насамперед це стосується динамічного та стилістичного розмаїття естрадного жанру, необхідності володіння мікрофonomною технікою, а також високого рівня імпровізаційної готовності обох виконавців. Концертмейстер у такій взаємодії виконує не лише роль акомпаніатора, але й стає повноцінним творчим партнером: він формує гармонічну основу виконання, підтримує тембровий і ритмічний баланс, бере участь у створенні нових інтерпретацій, зокрема у випадку роботи над кавер-версіями пісень. Його функції охоплюють як технічні аспекти (аранжування, адаптація фактури), так і психологічну підтримку виконавця на сцені. Аналіз

особливостей цієї взаємодії дозволяє зробити висновок про потребу в цілеспрямованій підготовці концертмейстерів до роботи з естрадним вокалістом. Таким чином, формування сучасної моделі взаємодії концертмейстера й естрадного вокаліста вимагає переосмислення підходів до професійної підготовки фахівців з урахуванням нових вимог музичної індустрії та сценічної практики.

Концертмейстер в естрадному вокалі – не просто акомпаніатор, а повноцінний партнер, а іноді – співавтор творчого продукту. Його завдання – створити комфортне середовище для вокаліста, підтримати художній образ твору та забезпечити музичну єдність номеру. Успіх такої співпраці залежить від поєднання технічної майстерності, гнучкого мислення та емоційної відкритості. Успішна взаємодія між цими учасниками музичного процесу базується на високому рівні виконавської майстерності, розвинених комунікативних навичках, стилістичній обізнаності та вмінні гнучко адаптуватися до індивідуальних особливостей вокаліста. Особливої уваги потребує імпровізаційний аспект, характерний для естрадного жанру, що висуває додаткові вимоги до концертмейстера як креативного партнера, здатного до музичного діалогу в реальному часі, для створення цікавих та сучасних кавер-версій пісень. Серед ключових чинників ефективної роботи варто виокремити: знання жанрової специфіки, володіння естрадною ритмікою, артистизм, здатність до сценічної взаємодії, а також співпрацю з технічним персоналом (звукорежисером тощо). Все це формує образ сучасного концертмейстера як універсального фахівця, який має бути гнучким, мобільним і психологічно підготовленим до роботи в умовах сценічної та стилістичної варіативності.

Список використаної літератури:

1. Афанасьєва Е. Методичні особливості роботи концертмейстера з студентами-музикантами у вищих мистецьких навчальних закладах. Молодий вчений. 2017. №10(30). Сс. 230-235.
2. Белова І. Творчі взаємодії вокаліста й концертмейстера в контексті українського виконавства. Молодий вчений. 2017. №8.1(48.1). Сс. 2-4.
3. Павлюк Н., Шахрай О., Богдан З. Етичність концертмейстерської майстерності як реалізації творчого, виконавського та педагогічного професіоналізму. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 58. Т.2. Сс. 102-105.

Hanna E. OVCHARENKO,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: anna.ovcharenko@kmaecm.edu.ua,

ORCID: 0000-0001-8648-6694

Svitlana V. ZARYA,

PhD in Arts, Associate Professor,
Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts,
Kyiv, Ukraine,
e-mail: s.zarya@kmaecm.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-8047-7068

**FEATURES OF THE CONCERTMASTER'S WORK
WITH A POP VOCALIST**

Abstract. The article explores the specifics of professional interaction between a collaborative pianist and a

pop vocalist as a distinct area of modern performance and pedagogical practice. The comprehensive analysis of the interaction between the pianist and the pop vocalist as a separate domain of collaborative performance, which significantly differs from classical vocal practice has been done. The article examines the main features of a pianist's work with a pop vocalist, including adaptation of the accompaniment for performance with a microphone, the need for improvisational flexibility, participation in the creation of a stage image, and artistic interpretation of the piece. Particular attention is paid to working on cover versions as a special form of creative partnership, where the pianist and vocalist act as co-creators of a renewed musical form. As a result of the study, methods for effective interaction between pop vocalists and collaborative pianists are formulated, and recommendations for improving the professional skills of pianists working in the pop genre are proposed. The article also outlines the main requirements for a pianist working with pop vocalists and identifies key skills and personal qualities that ensure effective collaboration. In the contemporary musical space, the role of the collaborative pianist is undergoing significant transformation due to the expansion of genre boundaries and the active integration of pop vocals into both performance and educational practices. The traditional academic model of accompaniment, where the pianist plays a primarily supportive role, no longer fully encompasses the scope of interaction within the pop genre. Instead, there is a growing need for a versatile specialist who combines the skills of an accompanist, arranger, improviser, and artistic co-creator. Despite increased scholarly attention to contemporary Ukrainian musical art, particularly in the pop domain, in recent decades, there is still a noticeable lack of academic research dedicated to the specificities of the collaborative pianist's work with pop vocalists.

Key words: collaborative pianist, pop vocals, sound equipment, accompaniment, cover version, improvisation, creativity, musical art, collaboration.

References:

1. Afanasieva, E. (2017). Metodychni osoblyvosti roboty kontsertmeistera z studentamy-muzykantamy u vyshchykh mystetskykh navchalnykh zakladakh [Methodological features of the work of an accompanist with student musicians in higher art educational institutions]. *Molodyi vchenyi*, 10(30), 230-235 [in Ukrainian].
2. Byelova, I. (2017). Tvorchy vzaiemodii vokalista y kontsertmeistera v konteksti ukrainskoho vykonavstva [Creative interactions between vocalist and accompanist in the context of Ukrainian performance]. *Molodyi vchenyi*, 8.1(48.1), 2-4 [in Ukrainian].
3. Pavlyuk, N., Shakhrai, O., Bogdan, Z. (2023). Etychnist kontsertmeisterskoi maisternosti yak realizatsii tvorchoho, vykonavskoho ta pedahohichnoho profesionalizmu [Ethics of accompanist skills as an implementation of creative, performing and pedagogical professionalism]. *Innovatsiina pedahohika*, 58, 2, 102-105 [in Ukrainian].